

Arbetsmarknadsdepartementet

Angående betänkandet En översyn av den statliga lönegarantin (SOU 2025:77)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndigheten ställer sig positiv till utredningens förslag och tillstyrker dem. Det är angeläget att förhindra att lönegarantin blir ett verktyg för ekonomisk brottslighet eller organiserade upplägg där konkurser används systematiskt. Ekobrottsmyndigheten bedömer att ett genomförande av förslagen kommer att försvåra ett otillbörligt utnyttjande av lönegarantin.

Kapitel 3. Allmänna utgångspunkter

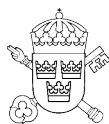
Ekobrottsmyndigheten är positivt inställd till att Skatteverket föreslås få ansvaret för samtliga lönegarantiärenden och att ansvaret omfattar alla delar av handläggningen. Ekobrottsmyndigheten bedömer att detta kommer att leda till en enhetlig tillämpning och handläggning. Skatteverket får möjlighet till en bättre överblick och därigenom en förbättrad kontroll, och detta kommer att vara positivt för möjligheten att motverka felaktiga utbetalningar. Det kan också förväntas att handläggningstider kan kortas om en och samma myndighet ansvarar för hela beslutskedjan.

Kapitel 5. Lönegarantins omfattning

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker utredningens förslag som innebär att en lönefordran inte ska omfattas av lönegarantin om det finns en grundad anledning att anta att lönegarantin utnyttjas otillbörligt. Myndigheten skulle dock önska att det i förarbetena ges ytterligare vägledning rörande vilka indikatorer som kan tyda på ett otillbörligt utnyttjande. Sådana indikatorer skulle t.ex. kunna vara orimliga löneyft eller karriäryft inför en konkurs, frånvaro av tidigare löneutbetalningar, personal utan dokumenterade arbetsuppgifter samt anställningar som saknar faktisk arbetsplats eller på annat sätt är oklara. Mer utvecklade förarbeten förbättrar förutsättningarna för likvärdiga bedömningar och underlättar kontrollverksamheten.

Kapitel 6. Inledningen av ett lönegarantiärende

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att arbetstagaren själv måste ansöka om lönegaranti och att ansökan ska göras på heder och samvete. Förslaget kan förväntas medföra

att en sökande blir mer uppmärksam på vikten av att lämna korrekta uppgifter och därigenom avskräckas från missbruk av systemet.

Ekobrottsmyndigheten anser, i likhet med utredningen, att det i samband med ansökan ska genomföras en identitetskontroll. Ekobrottsmyndigheten bedömer dock att det i ärenden som rör riskutsatta branscher eller återkommande aktörer inte är tillräckligt med legitimering genom t.ex. bank-ID för att säkerställa vem som faktiskt lämnar uppgifterna. För att undvika att lönegarantin kan utnyttjas genom falska eller styrda identiteter bör Skatteverket ges möjlighet att under vissa omständigheter begära fysisk inställelse. Sådana omständigheter kan t. ex. vara avvikande uppgifter, misstankar om utnyttjad identitet eller kopplingar till tidigare oegentligheter.

Myndigheten ser även positivt på att konkursförvaltare och rekonstruktörer ska ha ansvar för att lämna information till de arbetstagare som kan ha rätt till lönegaranti samt att upprätta ett underlag till Skatteverket med uppgift om vilka arbetstagare som konkursförvaltare bedömer ska ha rätt till lönegaranti samt fordringens belopp. Förvaltare, som har bra insikt i verksamheten och som ofta har goda förutsättningar att se indikationer på om något inte stämmer, har möjlighet att kontrollera kontoutdrag och bokföring samt har kontakt med arbetstagarna och kan då ställa frågor om sånt som de reagerar på. Om denna första kontroll kompletteras med registerkontroller och andra kontroller som Skatteverket kan göra innan beslut fattas ökar chansen att missbruk upptäcks.

Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget framhålla att det i konkurser där det förekommer brottsupplägg eller samband med organiserad brottslighet kan innebära en risk om gäldenären kan påverka valet av konkursförvaltare. En sådan möjlighet öppnar upp för missbruk av systemet och att de underlag som lämnas till Skatteverket inte är tillförlitliga.

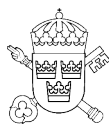
Kapitel 7. Handläggningen av ett lönegarantiärende hos Skatteverket

Det finns stora fördelar med att på förhand kunna förhindra att felaktiga belopp betalas ut i stället för att i efterhand försöka återkräva felaktigt utbetalda belopp. Ekobrottsmyndigheten tillstyrker därför förslaget att Skatteverket ska ges möjlighet att kunna stoppa utbetalningar under den tid som utrednings- och kontrollåtgärd pågår.

Det är viktigt att lönegarantin används på rätt sätt och det är därför positivt att Skatteverkets utredningsansvar och kontrollmöjligheter poängteras. Ekobrottsmyndigheten bedömer att det för en effektiv modell krävs en nationell riskmodell, så att riskerna som identifieras blir enhetliga hos samtliga myndigheter. Vidare krävs särskilda kontroller av bolag med kopplingar till organiserad brottslighet, möjlighet att pausa utbetalningar vid indikatorer på missbruk samt ett systematiskt informationsutbyte mellan Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten.

Kapitel 12. Straffrättsligt ansvar samt anmälnings- och underrättelseskyldighet

Ekobrottsmyndigheten delar utredningens uppfattning att det är angeläget att det straffrättsliga skyddet för lönegarantin är lika effektivt som skyddet för andra statliga stöd och ersättningar och att lönegarantin har behov av ett särskilt straffrättsligt stöd. Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att bidragsbrottslagens tillämpningsområde ska utvidgas till att även omfatta lönegaranti. Förslaget medför att flera fall av missbruk kommer

att kunna lagföras. Det gäller bl.a. vissa oaktsamhetsbrott och kriminaliseringen av att inte anmäla ändrade förhållanden som inträffat efter att ansökan om lönegaranti lämnades in.

Samtidigt vill Ekobrottsmyndigheten lyfta fram att huvuddelen av de systematiska uppläggen sker på arbetsgivarsidan, inte via arbetstagaren. Myndigheten vill framhålla återkommande fall där:

- bolag används i brottskedjor,
- skenanställningar skapas inför konkurs,
- nätverk styr både bolag och individer,
- lönegarantin används som likviditetskälla.

Regelverket bör därför tydligare spegla dessa risker och säkerställa att kontrollkedjan inkluderar bolags- och nätverksstrukturer, inte enbart individnivå.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att Ekobrottsmyndigheten ska handlägga ärenden om bidragsbrott som rör lönegaranti. Ekobrottsmyndigheten är den brottsbekämpande myndighet som har störst erfarenhet av att handlägga brott som begås genom företag eller med företag som brottsverktyg. Många av de brott som Ekobrottsmyndigheten utreder uppdagas i samband med att ett bolag försätts i konkurs och det kan därför förväntas att ett antal av de bidragsbrott med lönegaranti som kommer att anmälas även ska samordnas med annan brottslighet som ska utredas av myndigheten.

Ekobrottsmyndigheten är också positiv till förslaget att Skatteverkets brottsutredande verksamhet ska utvidgas till att även omfatta brott enligt bidragsbrottslagen om gärningen har samband med lönegaranti. Då Skatteverket kommer att vara den myndighet som ansvarar för alla delar av handläggningen av lönegarantiärenden kommer det inom denna myndighet att finnas en särskild kompetens rörande lönegaranti som kommer att vara av värde för utredningsarbetet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I ärendets slutliga handläggning har t.f. rättschefen Karin Mostad deltagit. Verksjuristen Marie-Louise Pettersson har varit föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till: a.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: a.arm@regeringskansliet.se.
ju.da@regeringskansliet.se